

Hinduizm

Hinduisme

Hinduizm liczy ok. 4500 lat i jest jedną z najstarszych religii na świecie. Osoby wyznające hinduizm nazywa się hinduistami. Około miliard ludzi wyznaje hinduizm (1/6 ludności świata) i jest to trzecia największa religia świata. Większość hinduistów mieszka głównie w Azji, a przede wszystkim w Indiach, Nepalu, Sri Lance, Malezji, Indonezji, Bangladeszu i Mauritius. W Nepalu hinduizm jest religią państwową (statsreligion). Wyznawców tej religii znajdziemy również w Europie i Ameryce. W Norwegii pochodzą oni głównie ze Sri Lanki oraz Indii. Mieszka ich tu ok. 15.000, większość w Oslo i okolicach.

Hinduismen er en av de eldste religionene i verden, og er ca. 4500 år gammel. Den som tilhører hinduismen kalles en hindu. Det er ca. 1 milliard mennesker (ca. 1/6 av verdensbefolkning) som tilhører hinduismen, og den er den tredje største religionen i verden. Hinduene bor stort sett i de asiatiske landene, og de fleste bor i India, Nepal, Sri Lanka, Malaysia, Indonesia, Bangladesh og Mauritius. I Nepal er hinduismen statsreligionen. Det finnes også hinduer i både Europa og Amerika. Hinduene i Norge kommer stort sett fra Sri Lanka, og noen fra India. Det bor rundt 15000 hinduer i Norge, og de fleste bor i og rundt Oslo.

W co wierzą hinduiści?

W hinduizmie nie ma jednego założyciela, jak w wielu innych religiach. Hinduiści wierzą, że wszystko we wszechświecie (universet) jest ze sobą powiązane i rządzi się określonymi prawami. Każdy człowiek, zwierzę i roślina ma określone zadania i nazywa się to dharma. Wszyscy ludzie mają swoje zadania i obowiązki (plikter), które są zależne od tego, z jakiej rodziny się pochodzi oraz ile się ma lat. Te idee widoczne są w systemie kastowym, czyli swego rodzaju sztywnym systemie klas społecznych. W dawnych czasach w społeczeństwie (samfunn) dziedziczono zawody i zadania określone dla każdej klasy społecznej. Najwyższą kastą byli kapłani (prester), a zaraz pod nią była kasta wojowników (krigere) i królów. Trzecią kastę stanowili rolnicy (bønder), kupcy (handelsmenn) i rzemieślnicy (håndverkere). Czwarta, najniższa kasta przeznaczona był dla sług (tjenere). Istnieje też grupa ludzi nienależących do

żadnej kasty. Są to tak zwani „niedotykalni” i wykonują oni prace uważane przez innych za nieczyste. Obecnie system kastowy zanika.

Hinduiści wierzą, że po śmierci dusza (sjel) wstępuje w nową istotę (vesen) i odradza się w nowym ciele. Czyny człowieka za życia decydują, w jakim ciele się ona odrodzi. Życie zatacza koło, a istoty odradzają się i umierają wielokrotnie. Większość ludzi chce wyzwolić się z tego procesu i przerwać krąg narodzin i śmierci. Uniknięcie odrodzenia (gjenfødsel) nazywa się moksza. Odradzaniem kieruje prawo, które nazywa się karma i oznacza czyny. Dobre czyny (handlinger) mogą przyczynić się do dobrego życia w ponownym wcieleniu, a złe czyny mogą spowodować trudne odrodzenie. Wszystko, co się rodzi, następnie umiera i rodzi się na nowo. Ten krąg narodzin i śmierci nazywa się samsara. W hinduizmie ważną zasadą jest, by nie krzywdzić innych istot. Tyczy się to zarówno ludzi, zwierząt, jak i roślin, gdyż uważa się, że wszystkie żywe istoty mają duszę. Dlatego też wielu hinduistów nie je mięsa. W praktyce około 30% z nich jest wegetarianami. Krowa uznawana jest za święte (hellig) zwierzę i zabronione jest jedzenie wołowiny. Ważne jest, by troszczyć się o wszystko, co żyje.

Foto: Pixabay

Hva tror en hindu på?

Hinduismen har ikke én grunnlegger slik som mange andre religioner. Hinduer tror på at alt i universet henger sammen og er styrt av bestemte lover. Hvert menneske, dyr og plante har bestemte oppgaver og dette kalles **dharma**. Alle mennesker har bestemte oppgaver og plikter avhengig av hvilken familie de tilhører, og hvor gammel vedkommende er.

Hinduer tror på at sjelen flytter til et nytt vesen etter døden og blir født på nytt i en ny kropp. Hva slags gjenfødelse det blir, er avhengig av hvilke handlinger et menneske gjør i livet. Livet går i en sirkel gjentatte ganger gjennom gjenfødelse, og de fleste ønsker å bli fri fra gjenfødelse. Det å unngå å bli født på ny kalles **moksha**. Gjenfødelsen styres av en lov som heter **karma** som betyr handling. Gode handlinger kan bidra til at det neste livet blir godt, og onde handlinger vil bidra til en vanskelig gjenfødelse. Alt som blir født, dør og blir født på nytt og denne sirkelen kalles **samsara**.

I hinduismen er det en viktig regel at man ikke skal skade noe som lever. Det gjelder både mennesker, dyr og planter som betraktes å ha sjeler. Derfor spiser mange hinduer ikke kjøtt. I praksis er ca 30% av hinduene vegetarianere. Kua betraktes som hellig, og det er forbudt å spise oksekjøtt eller biff. Å ha omtanke for alt som lever er viktig i hinduismen.

Święte pisma

Wedy W hinduizmie jest wiele świętych pism. Spisane one są w sanskrycie – języku używanym kiedyś w Indiach. Najstarsze z tekstów to Wedy, które powstały 3000 lat temu. Przede wszystkim to kapłani potrafili czytać Wedy i korzysta się z nich przy modlitwie (bønn). Słowo „weda” znaczy wiedza.

Hellige tekster

Det er flere hellige tekster i hinduismen. De er skrevet på et gammelt språk som kalles sanskrit. De eldste tekstene kalles vedaskriftene, og de ble skrevet ned for 3000 år siden. Det er stort sett prestene som kan lese vedaskriftene, og de blir brukt når hinduer tilber gudene. Veda betyr kunnskap.

Mahabharata

Mahabharata to zbiór wierszy (dikt) spisany w sanskrycie ok. 800 lat p.n.e. Wiersze te opowiadają o tym co w życiu jest dobre, a co złe oraz o walce dobra ze złem. Pisma te zawierają słynne opowiadanie o wojowniku imieniem Ardżuna i woźnicy – bogu Krysznie, którzy prowadzą rozmowę przed bitwą.

Mahabharata

Mahabharata er en diktsamling som ble skrevet ca 800 år f.kr på sanskrit. Den forteller om livets moral hva som er riktig og galt i livet. Den forteller også om en krig mellom de gode og de onde. Den inneholder en berømt fortelling om samtale mellom krigeren Arjuna og vognføreren gud Krishna før et slag.

Ramajana

Ramajana została napisana ponad 2000 lat temu. Pismo opowiada o księciu Ramie, który jest jednym z wcieleń boga Wisznu. Oprócz Ramy, hinduiści modlą się także do innych postaci z tych opowiadań: jego żony Sity, jego brata Lakszmana oraz Hanumana – króla małp i przyjaciela Ramy, który pomógł mu pokonać złego króla Rawanę.

Ramayana

Ramayana, som ble skrevet for mer enn 2000 år siden, handler om prins Rama som er en versjon av Vishnu. Rama, hans kone Sita og hans bror Lakshmanan tilbes også av hinduer. Ramas venn apegeneralen Hanuman, som hjalp Rama å bekjempe den onde kongen Ravana, tilbes også av mange hinduer.

Illustrasjon: Pixabay

Purany

Purany to teksty religijne które mówią o historii, geografii oraz zawierają opowiadania o bogach oraz historii wszechświata od powstania do jego końca.

Purana

Puranene er religiøse tekster som inneholder historie, geografi og fortellinger om gudene. De forteller også om universets historie fra dets første opprinnelse til dets siste slutt.

Bogowie i boginie

Hinduiści wierzą, że istnieje tylko jeden bóg, lecz może on objawiać się ludziom na wiele różnych sposobów. Dlatego też hinduiści modlą się do wielu bogów i bogiń. Uważają oni, że każdy bóg i bogini (gudinne) ma swoją funkcję. Trzej główni bogowie to Brahma, Śiwa i Wisznu.

Hinduiści, którzy czczą (tilber) przede wszystkim Śiwę, uważają go zarówno za stwórcę, opiekuna i niszczyciela. Śiwa objawia się zarówno bez rodziny, a także jako mąż bogini Parwati z dwoma synami: Ganeśą i Muruganem, zwanym też Skanda. Większość hinduistów w Norwegii czci Śiwę, Parwati, Ganeśę i Murugana. Ganeśa ma dużą głowę słonia i jest mądry. Murugan jest czczony przede wszystkim przez tamilskich hinduistów.

Bogini Parwati nazywa się także Śakti, a jej wyznawcy to zwolennicy śaktyzmu. W hinduizmie występuje wiele bogiń i reprezentują one wiele postaci Śakti.

Guder og gudinner

Hinduer tror at det finnes bare en gud, men den ene guden kan vise seg for mennesker på forskjellige måter. Derfor tilber hinduer flere guder og gudinner. Hinduer tror på at hver gud og gudinne har en funksjon.

De tre hovedgudene kalles Shiva, Vishnu og Brahman. Brahman skaper verden, hersker over alle skapninger. Vishnu bevarer verden og kontrollerer menneskenes skjebner. Shiva ødelegger alt liv, men er den som gjenskaper nytt liv.

Figur: Pixabay

Bogini Saraswati jest żoną Brahmy. Uznawana jest za patronkę wiedzy (kunnskap), muzyki, sztuki, mądrości i nauki. Saraswati siedzi w białym kwiecie lotosu o trzymia winę – tradycyjny instrument tamilski.

Gudinne Saraswati er for kunnskap, musikk, kunst, visdom og læring. Saraswati sitter i en hvit lotusblomst og bærer en 'veena', et tradisjonelt tamilsk instrument. Gudinne Saraswati er konen til Brahma.

Foto: Pixabay

Bogini Lakszmi jest żoną Wisznu. Uznawana jest za boginię szczęścia, bogactwa i płodności (fruktbarhet). Lakszmi przedstawiana jest zazwyczaj jako siedząca w czerwonym kwiecie lotosu.

Lakshmi er gudinnen for lykke, rikdom og fruktbarhet. Hun er kona til Guden Vishnu, og hun sitter ofte i en rød lotusblomst.

Illustrasjon: Pixabay

Bogini Durga jest patronką odwagi. Jej wyznawcy modlą się do niej, by zapewniła im pokój, dobrobyt (velstand) i harmonię. Jest wcieleniem siły i opiekuńczą boginią – matką.

Gudinne Durga er for mot og hun tilbes for å bekjempe krefter som truer fred, velstand og harmoni. Hun er den sterke formen til den beskyttende modergudinnen.

Wisznu Wisznu opiekuje się wszechświatem, kieruje losem ludzi oraz walczy ze złem (ondskap). Pojawiał się on wiele razy na ziemi by chronić (beskytte) ją przed złymi mocami. Wcieleniami Wisznu są Rama i Kryszna. Hinduiści wierzą, że Wisznu powróci na ziemię, by ocalić ludzkość przed zagładą. Ponad połowa wyznawców hinduizmu w Indiach czci Wisznu.

Vishnu bevarer og beskytter universet, og kjemper mot ondskap. Vishnu har kommet til jorda flere ganger for å beskytte jorda mot ondskap. Rama og Krishna er to representasjoner

av Vishnu. Hinduer tror at guden Vishnu vil komme til jorda en gang til for å redde menneskeheten fra ødeleggelse.

Hinduistyczne święta i ceremonie

Święta hinduistyczne W hinduizmie jest wiele świąt i ceremonii. Wielu hinduistów uważa piątek za dzień święty i idzie wtedy do świątyni, by się pomodlić.

Hinduistiske høytider og seremonier

Hinduer har flere fester og seremonier. For mange hinduer er fredag er en helligdag og de går i tempelet for å tilbe gudene.

Pudża

Pudża do hinduistyczny obrzęd religijny, który polega na modlitwie i złożeniu ofiary. W domu hinduiści mają oddzielne miejsce do modlitwy, gdzie umieszcza się figurki bogów. Wyznawcy hinduizmu myją figurki i ofiarowują im kwiaty, jedzenie i mleko. Zapalają też świece, kadzidełka (røkelser) oraz śpiewają i modlą się. Po odprawieniu ceremonii pudża zgromadzeni jedzą pożywienie ofiarowane bogom.

Pudsja

Pudsja betyr å tilbe gud. Hjemme har hinduene ofte et eget sted for å be. På det stedet plasserer man statuer av gudene som de ber til. Hinduene vasker gudestatuen og serverer dem blomster, mat og melk. Man tenner lys og røkelse og synger og ber. Noen mediterer. Denne seremonien kalles pudsja. Etter pudsja, kan de som var med under pudsja spise mat som ble ofret til gudene.

Foto: Pixabay

Diwali

Diwali to święto światła na cześć zwycięstwa dobra nad złem. Światło oznacza szczęście (lykke). Hinduiści zapalają świece i wysyłają pozdrowienia. Cała rodzina zbiera się i wszyscy dostają nowe ubrania. Podczas diwali hinduiści czczą boginię Lakshmi.

Divali

Divali kalles lysfest og feires for å minne om at det gode vant over det onde. Lys betyr lykke og hinduer tenner lys og sender gode hilser til andre. Hele familien og slekten blir samlet og alle får nye klær. Hinduer ønsker gudinnen Lakshmi velkommen på Divali dagen.

Wielka noc Śiwy

Wielka Noc Śiwy to coroczne święto na cześć Śiwy. Wtedy hinduiści nie śpią całą noc i wielu pości (faster) w świątyni.

Shivanatten

Shivanatten er den natten man feirer guden Shiva hvert år. Hinduer sitter våkne gjennom hele natten og mange faster i tempelet.

Nawaratri

Nawaratri betyr ni dager. Under dette festivalen dyrkes det gudinnen Śakti og hennes tre inkarnasjoner: Saraswati, Lakshmi og Durga. De første tre dagene er dedikert til Durga, de neste tre til Lakshmi, og de siste tre til Saraswati. Folk som vil lære nye kunst, musikk og dans for første gang, begynner med å få den første undervisningen den 10. dagen etter Nawaratri.

Navaratri

Navaratri betyr ni dager. Gudinnen Shakti og hennes tre representasjoner, nemlig Saraswati, Lakshmi og Durga blir feiret de ni dagene. De første tre dagene tilber Durga, de neste tre dagene tilber Lakshmi og de siste tre dagene tilber Saraswati. De som vil lære nye kunst, musikk og dans for første gang, begynner med å få den første undervisningen den 10. dagen etter Navaratri.

Holi

Holi er festivalen av glede og våren. Festivalen begynner om kvelden med å tenne et stort bål, og folk kaster fargepulver på hverandre. Det symboliserer at de onde krefter blir brent.

Holi

Holi feires om kvelden om våren. Man tenner et stort bål og de gamle tingene blir kastet i bålet. Det symboliserer at de onde krefter blir brent.

Świątynia

Świątynia (tempel) er et sted for bønn og ritualer for hinduistene. Świątynie hinduistiske bygges til ære for guder, men det finnes også mange små helligdommer for lokale guder. Bønn og ritualer i świątyni er viktige for hinduistene. Hinduister ønsker å være rene

idąc do świątyni i dlatego większość je tylko jedzenie wegetariańskie, gdy przychodzą czcić bogów. W Norwegii są cztery świątynie hinduistyczne: dwie w Oslo, jedna w Trondheim i jedna w Bergen. Hinduiści wchodzi do świątyni i pochylają głowę przed bogiem, by pokazać, że są jego sługami. Ceremonia pudża odprawiana jest przez kapłanów, którzy korzystają podczas niej ze świętych pism (hellige skrifter). Do świątyni nie wolno wchodzić w butach.

Foto: Pixabay

Tempel

Templene er åndelige hus for hinduer. Et hinduisk tempel er bygd til ære for en gud, men det kan ha statuer eller bilder av flere guder. Det er viktig for hinduene å tilbe gudene, og derfor vil de besøke gudene der de bor. Hinduer vil være rene når de går i tempelet. Derfor spiser de fleste hinduer bare vegetarmat når de skal i tempelet. Det finnes fire hindutempler i Norge, to i Oslo, en i Trondheim og en i Bergen.

Hinduer går inn i tempelet og står med bøyd hode foran guden for å vise at de vil tjene guden. Det er prestene som utfører pudsja i templer og de bruker de hellige skriftene under pudsja. Alle må ta seg av skoene før de går inn i tempelet.

Święte miejsca hinduistyczne

75% mieszkańców Indii to wyznawcy hinduizmu. W Indiach jest wiele miejsc uznawanych za święte, np. szczyty gór, rzeki i miasta. Dla wielu hinduistów świętą rzeką jest Ganges oraz góry Himalaje. Są to miejsca boskie i hinduiści wierzą, że przebywanie w tych miejscach przyniesie zbawienie (frelse).

Hellige steder for hinduer

I India er det ca. 75% hinduer, og mange steder i India er hellige for hinduer, for eksempel, fjelltopper, elver og byer. For mange hinduer er elven Ganges og fjellkjeden Himalaya hellige. Disse stedene regnes som gudommelige, og hinduer tror at det gir frelse å være på hellige steder. Hinduer tror at guden Shiva er knyttet til Himalaya.